

rati; neque subiacet alicui sensui, sed nec etiam imaginationi, sed soli intellectui, cuius obiectum est quod quid est, ut dicitur in III. de Anima (text. 26.)

Et ideo, proprie loquendo, corpus Christi secundum modum essendi quem habet in hoc sacramento, neque sensui, neque imaginatione perceptibile est, sed solo intellectu, qui dicitur oculus spiritualis. Percipitur autem diversimode à diversis intellectibus. Quia enim modus essendi quo Christus est in hoc sacramento, est penitus supernaturalis, à naturali intellectu, scilicet divino, secundum se visibilis est, & per consequens ab intellectu beato vel Angeli, vel hominis, qui secundum participatam claritatem divini intellectus videt ea quæ supernaturalia sunt per visionem divinæ essentiae. Ab intellectu autem hominis viatoris non potest conspici nisi per fidem, sicut & cetera supernaturalia. Sed nec etiam intellectus angelicus secundum sua naturalia sufficit ad hoc intruendum: unde demones non possunt videre per intellectum Christum in hoc sacramento, nisi per fidem; cui non voluntarie assentiunt, sed ad eam evidentiæ signorum convincuntur, prout dicitur Iacobus 11. 19. quod demones credunt, & contremiscunt.

Ad primum ergo dicendum, quod oculus noster corporeus per species sacramentales impeditur à visione corporis Christi sub eis existentis, non solum per modum tegumentis; (sicut impeditur videre id quod est velatum quocumque corporali velamine) sed quia corpus Christi non habet habitudinem ad medium quod circumstat hoc sacramento, mediantibus propriis accidentibus, sed mediantibus speciebus sacramentalibus.

Ad secundum dicendum, quod oculus corporalis Christi videt seipsum sub sacramento existentem; non tamen potest videre ipsum modum essendi quod est sub sacramento; quod pertinet ad solum intellectum. Non tamen est simile de alio oculo glorioso: quia etiam ipse oculus Christi est sub hoc sacramento; in quo non conformatur ei alius oculus gloriosus.

Ad tertium dicendum, quod Angelus bonus, vel malus non potest aliquid videre oculo corporeo, sed solum oculo intellectuali. Unde non est similis ratio, ut ex dictis patet (in corp. art.)

Ad quartum dicendum, quod si quis dicitur esse sub hoc sacramento, non potest intelligi nisi in hoc sensu, scilicet in hoc sensu, quod sit sub hoc sacramento, ut dicitur in I. de Anima (text. 26.)

(a) Ita cum supra dicitur communiter al. vel specie.

ARTICULUS VIII. 455

Utrum quando in hoc sacramento apparet miraculose caro, vel puer, sit ibi vere corpus Christi.

IV. dist. x. art. 2. quæst. 2. ad 3. & art. 4. quæst. 2. & 3. & opus. LVIII. in dist. cap. XI.

Ad octavum sic proceditur. Videtur quod quando in hoc sacramento miraculose apparet caro, vel puer, non sit ibi vere corpus Christi. Corpus enim Christi definit esse sub hoc sacramento, quando desinunt esse species sacramentales, ut dictum est (art. 6. hujus quæst.) Sed quando apparet caro, vel puer, desinunt esse species sacramentales. Ergo non est ibi vere corpus Christi.

Præterea. Ubicumque est corpus Christi, vel est ibi sub specie propria, (a) vel sub specie sacramenti. Sed quando tales apparitiones sunt, manifestum est quod non est ibi Christus sub specie propria: quia in hoc sacramento totus Christus continetur, qui permanet integer in forma qua ascendit in celum; cum tamen id quod miraculose apparet in hoc sacramento, quandoque videatur ut quædam parva caro, quandoque autem ut parvus puer. Manifestum est etiam quod non est ibi sub specie sacramenti, quæ est species panis, vel vini. Ergo videtur quod corpus Christi nullo modo sit ibi.

Præterea. Corpus Christi incipit esse in hoc sacramento per consecrationem, & conversionem, ut supra dictum est (quæst. LXXV. art. 2. 3. & 4.) Sed caro, & sanguis miraculose appares non sunt consecrata, nec converta in verum corpus, & sanguinem Christi. Non ergo sub his speciebus est corpus, vel sanguis Christi.

Sed contra est quod in tali apparitione facta, eadem reverentia exhibetur ei quod apparet quæ etiam primo exhibebatur: quod quidem non fieret, si vere non esset ibi Christus, cui reverentiam patrie exhibemus. Ergo etiam tali apparitione facta, Christus est sub hoc sacramento.

Respondeo dicendum, quod dupliciter contingit talis apparitio, qua quandoque in hoc sacramento miraculose videtur caro, aut sanguis, aut etiam infans puer. Quandoque enim hoc contingit ex parte videntium, quorum oculi immutantur tali immutatione, ac si expresse viderent exterius carnem, vel sanguinem, vel puerum, nulla tamen immutatione facta ex parte sacramenti. Et hoc quidem videtur contingere, quando uni videtur sub specie carnis, vel pueri, aliis tamen videtur, sicut & prius, sub specie panis; vel quando eidem ad ho-

ram videtur sub specie carnis, vel pueri, & postmodum sub specie panis. Nec hoc tamen pertinet ad aliquam deceptionem, sicut accidit in magorum præliis: quia talis species divinitus formatam in oculo ad aliquam veritatem figurandam, ad hoc scilicet quod manifestetur vere corpus Christi esse sub hoc sacramento; sicut etiam Christus absque deceptione apparuit discipulis euntibus in Emmaus. Dicit enim Augustinus in lib. II. de Quæst. Ev. (quæst. ult. in princ.) quod cum fictio nostra refertur ad aliquam significationem, non est miraculum, sed aliqua figura veritatis. Et quia per hunc modum nulla immutatio fit ex parte sacramenti, manifestum est quod non desinit Christus esse sub hoc sacramento, tali apparitione facta.

Quandoque vero contingit talis apparitio non per solum immutationem videntium, sed specie quæ videtur realiter exterius existente: & hoc quidem videtur esse; quando sub tali specie ab omnibus videtur, & non ad horam, sed per longum tempus ita permanet: & in hoc casu quidam dicunt, quod est propria species corporis Christi. Nec obstat quod quandoque non videtur ibi totus Christus; sed aliqua pars carnis, vel etiam videtur non in specie juvenili, sed in effigie puerili: quia in potestate corporis gloriosi est quod videatur ab oculo non glorificato, vel secundum totum, vel secundum partem, & in effigie vel propria, vel aliena, ut infra dicitur (in Supplem. quæst. LXXXV. art. 2. & 3.)

Sed hoc videtur esse inconveniens. Primo quidem quia corpus Christi non potest in propria specie videri nisi in uno loco, in quo definitively continetur. Unde cum videatur in propria specie, & adoretur in Cælis, sub propria specie non videtur in hoc sacramento. Secundo quia corpus gloriosum, quod apparet ut vult, post apparitionem, cum voluerit, dispareret, sicut dicitur Luca ult. quod Dominus ex oculis discipulorum evanuit. Hoc autem quod sub specie carnis in hoc sacramento apparet, diu permanet; quin immo legitur quandoque esse inclusum, & multorum Episcoporum confilio in pixide reservatum: quod nefas esset de Christo sentire, secundum propriam speciem. Et ideo dicendum est, quod manentibus dimensionibus, quæ prius fuerant, sit miraculose quædam immutatio circa alia accidentia, puta figuram, & colorem, & alia huiusmodi, ut videatur caro, vel sanguis, aut etiam puer. Et, sicut prius dictum est (hic sup.) hoc non est deceptio: quia fit in figuram cuiusdam veritatis, scilicet ad ostendendum per hanc miraeulosam apparitionem, quod in sacramento est vere corpus, & sanguis Christi. Et sic patet quod remanentibus dimensionibus, quæ sunt fundamenta aliorum accidentium, ut in-

fra dicitur (quæst. seq. art. 2.) remanet vere corpus Christi in hoc sacramento.

Ad primum ergo dicendum, quod facta tali apparitione, species sacramentales quandoque quidem totaliter remanent in seipsis, quandoque autem secundum remanent id quod est principale in eis, ut dictum est (in corp. art.)

Ad secundum dicendum, quod in huiusmodi apparitionibus, sicut dictum est (ibid.) non videtur propria species Christi, sed species miraculose formata, vel in oculis intuentium, vel etiam in ipsis sacramentalibus dimensionibus, ut dictum est (ibid.)

Ad tertium dicendum, quod dimensiones panis, & vini consecrati manent, immutatione circa eas miraculose facta, quantum ad alia accidentia, ut dictum est (q. LXXV. art. 3.)

QUÆSTIO LXXVII.

De accidentibus remanentibus in hoc sacramento.

Deinde considerandum est de accidentibus remanentibus in hoc sacramento: & circa hoc quærentur octo.

Primo, utrum accidentia quæ remanent, sint sine subiecto.

Secundo, utrum quantitas dimensionum sit subiectum aliorum accidentium.

Tertio, utrum huiusmodi accidentia possint immutare aliquid corpus extrinsecum.

Quarto, utrum possint corrumpi.

Quinto, utrum ex eis possit aliquid generari.

Sexto, utrum possint nutrire.

Septimo, de fractione panis consecrati.

Octavo, utrum vino consecrato possit aliquid permisceri.

ARTICULUS I. 456

Utrum accidentia remaneant sine subiecto in hoc sacramento.

Sup. quæst. LXXV. art. 3. & I. dist. XLVII. art. 4. corp. & IV. dist. XII. quæst. 1. art. 1. & IV. cont. cap. LXIII. & LXV. & quod. III. art. 1. & quod. IV. art. 3. & opus. LIII. cap. VIII. & Corinth. II. lect. 3.

Ad primum sic proceditur. Videtur quod accidentia non remaneant in hoc sacramento sine subiecto. Nihil enim inordinatum, aut fallax debet esse in hoc sacramento veritatis. Sed accidentia esse sine subiecto est contra verum ordinem; quem Deus nature indidit:

videtur etiam ad quamdam fallaciam pertinere, cum accidentia naturaliter sint signa naturæ subjecti. Ergo in hoc sacramento non sunt accidentia sine subjecto.

2. Præterea. Fieri non potest etiam miraculose quod definitio rei ab ea separatur, vel quod uni rei conveniat definitio alterius rei, puta quod homo manens homo sit animal irrationale: ad hoc enim sequeretur, contradictoria esse simul: hoc enim quod significat nomen, rei est definitio, ut dicitur in IV. Metaph. (text. 28.) Sed ad definitionem accidentis pertinet quod sit in subjecto, ad definitionem vero substantiæ quod per se subsistat, non in subjecto. Non ergo potest miraculose fieri quod in hoc sacramento sint accidentia sine subjecto.

3. Præterea. Accidens individuatur ex subjecto. Si ergo accidentia remanent in hoc sacramento sine subjecto, non erunt individua, sed universalia: quod patet esse falsum, quia sic non essent sensibilia, sed intelligibilia tantum.

4. Præterea. Accidentia per consecrationem huius sacramenti non adipiscuntur aliquam compositionem. Sed ante consecrationem non erant composita neque ex materia, & forma, neque ex quo est, & quod est. Ergo etiam post consecrationem non sunt composita altero horum modorum: quod est inconveniens, quia sic essent simpliciora, quam Angeli; cum tamen hæc accidentia sint sensibilia. Non ergo accidentia remanent in hoc sacramento sine subjecto.

Sed contra est quod Gregorius dicit in homil. Pasch. (id hab. Lanfranc. in lib. de Corp. & sang. Dom. cap. xx. à princ.) quod species sacramentales sunt illarum rerum vocabula que ante fuerunt, scilicet panis, & vini: & ita cum non remaneat substantia panis, & vini, videtur quod huiusmodi species remaneant sine subjecto.

Respondet dicendum, quod accidentia panis, & vini, que sensu deprehenduntur in hoc sacramento remanere post consecrationem, non sunt sicut in subjecto in substantia panis, & vini, que non manet, ut supra habitum est (quæst. lxxv. art. 2. & 6.) neque etiam in forma substantiali, que non manet, & si remaneret, subjectum esse non posset, ut patet per Boetium in lib. I. de Trinit. (parum à princ.) Manifestum est etiam quod huiusmodi accidentia non sunt in substantia corporis, & sanguinis Christi sicut in subjecto, quia substantia humani corporis nullo modo potest his accidentibus affici: neque etiam est possibile quod corpus Christi gloriosum, & impassibile existens alteretur ad suscipiendas huiusmodi qualitates.

(a) Ita cum ms. editi fere omnes. A. desit non.

Dicunt autem quidam, quod sunt sicut in subjecto in aere circumstante. Sed nec hoc potest. Primo quidem quia aer non est huiusmodi accidentium susceptivus. Secundo quia huiusmodi accidentia non sunt ubi est aer, quin immo ad motum harum specierum aer depellitur. Tertio quia accidentia non transeunt de subjecto in subjectum, ut scilicet idem accidens numero, quod primo fuit in uno subjecto, postmodum fiat in alio: accidens enim numerum accipit à subjecto: unde (a) non potest esse quod idem numero manens sit quandoque in hoc, quandoque in illo subjecto. Quarto quia cum aer non spoliatur accidentibus propriis, simul haberet accidentia propria, & aliena. Nec potest dici, quod hoc fiat miraculose virtute consecrationis, quia verba consecrationis hoc non significant; que tamen non efficiunt nisi suum significatum.

Et ideo relinquitur quod accidentia in hoc sacramento manent sine subjecto, quod quidem virtute divina fieri potest. Cum enim effectus magis dependat à causa prima quam à causa secunda; Deus, qui est prima causa substantiæ, & accidentis, per suam infinitam virtutem conservare potest in esse accidentia, subtrahit substantia, per quam conservabatur in esse, sicut per propriam causam; sicut etiam alios effectus naturalium causarum potest producere sine naturalibus causis, sicut humanum corpus naturavit in utero Virginis sine virili femine.

Ad primum ergo dicendum, quod nihil prohibet aliquid esse ordinatum secundum communem legem naturæ, cuius tamen contrarium est ordinatum secundum speciale privilegium gratiæ; ut patet in resuscitatione mortuorum, & in illuminatione cæcorum; prout etiam in rebus humanis quædam aliquibus conceduntur ex speciali privilegio præter legem communem. Et ita etiam licet sit secundum communem naturæ ordinem quod accidens sit in subjecto; ex speciali tamen ratione secundum ordinem gratiæ accidentia sunt in hoc sacramento sine subjecto, propter rationes supra inductas (in corp. art.)

Ad secundum dicendum, quod cum ens non sit genus, hoc ipsum quod est esse, non potest esse essentia substantiæ, vel accidentis. Non est ergo definitio substantiæ, ens per se sine subjecto, nec definitio accidentis, ens in subjecto; sed quidditati, seu essentia substantiæ competit habere esse non in subjecto; quidditati autem, sive essentia accidentis competit habere esse in subjecto. In hoc autem sacramento non datur accidentibus quod ex vi suæ essentia non sint in subjecto, sed ex divina virtute subsistentante: & ideo non desinunt esse accidentia, quia nec separatur ab eis des-

(a) Ita cum ms. editi fere omnes. A. desit non.

nitio accidentis; que est aptitudo ad subjectum, que semper manet in eis, non actualis inherencia, nec competi eis definitio substantiæ.

Ad tertium dicendum, quod huiusmodi accidentia acquisierunt esse individuum in substantia panis, & vini; qua conversæ in corpus, & sanguinem Christi, remanent virtute divina accidentia in illo esse individuato quod prius habebat: unde sunt singularia, & sensibilia.

Ad quartum dicendum, quod accidentia huiusmodi, manente substantia panis, & vini, non habebant ipsa esse, sicut nec alia accidentia, sed subjecta eorum habebant huiusmodi esse per ea, sicut nix est alba per albedinem; sed post consecrationem ipsa accidentia, que remanent, habent esse, unde sunt composita ex esse, & quod est, sicut in prima parte de Angelis dictum est (quæst. l. art. 2. & 3.) & cum hoc habent compositionem partium quantitativarum.

ARTICULUS II.

Utrum in hoc sacramento quantitas dimensionis panis, vel vini sit aliorum accidentium substantia, vel sit in eis substantia.

Ad secundum sic proceditur. Videtur quod in hoc sacramento quantitas dimensionis panis, vel vini non sit aliorum accidentium substantia. Subjectum enim accidentis non est accidens: nulla enim forma potest esse subjectum, cum subjecti pertineat ad proprietatem materie. Sed quantitas dimensionis est quoddam accidens. Ergo quantitas dimensionis non potest esse subjectum aliorum accidentium.

Præterea. Sicut quantitas individuatur ex substantia, ita etiam alia accidentia. Si ergo quantitas dimensionis panis, aut vini remanet individuata secundum esse prius habitum, in quo conservatur, pari ratione & alia accidentia remanent individuata secundum esse quod prius habebant in substantia. Non ergo sunt in quantitate dimensionis sicut in subjecto, cum omne accidens individuatur per suum subjectum.

Præterea. Inter alia accidentia panis, & vini, que remanent, deprehenduntur etiam sensu rarum, & densum: que non possunt esse in quantitate dimensionis, præter materiam existente: quia rarum est quod habet parum de materia sub magnis dimensionibus; densum autem quod habet multum de materia sub parvis dimensionibus; ut dicitur IV. Phys. (text.

84.) Non ergo videtur quod quantitas dimensionis possit esse subjectum accidentium, que remanent in hoc sacramento.

Præterea. Quantitas à subjecto separata videtur esse quantitas mathematica, que non est subjectum qualitatum sensibilibus. Cum ergo accidentia que remanent in hoc sacramento, sint sensibilia, videtur quod non possint esse in hoc sacramento, sicut in subjecto, in quantitate dimensionis panis, & vini remanente post consecrationem.

Sed contra est quod qualitates non sunt divisibiles nisi per accidentia, scilicet ratione subjecti. Dividuntur autem qualitates remanentes in hoc sacramento per divisionem quantitatis dimensionis, sicut patet ad sensum. Ergo quantitas dimensionis est subjectum accidentium, que remanent in hoc sacramento.

Respondet dicendum, quod necesse est dicere, accidentia alia que remanent in hoc sacramento, esse sicut in subjecto quantitate dimensionis panis, vel vini remanente.

Primo quidem per hoc quod ad sensum apparet aliquid quantum esse ibi coloratum, & aliis accidentibus affectum: nec in talibus sensus decipitur. Secundo quia prima dispositio materie est quantitas dimensionis: unde & Plato posuit primas differentias materie magnam, & parvam (ex Arist. lib. I. Metaph. text. 8.) Et quia primum subjectum est materia, consequens est quod omnia alia accidentia referantur ad subjectum; mediante quantitate dimensionis, sicut & primum subjectum coloris dicitur esse superficies; ratione cuius quidam posuerunt, dimensiones esse substantias corporum, ut dicitur in I. Metaph. (text. 19. & seq.) Et quia subtrahit subjecto, remanent accidentia secundum esse quod prius habebant, consequens est quod omnia accidentia remaneant fundata super quantitatem dimensionis.

Tertio quia cum subjectum sit principium individuationis accidentium, oportet id quod ponitur aliquorum accidentium subjectum, esse aliquo modo individuationis principium. Est autem de ratione individui quod non possit in pluribus esse: quod quidem contingit dupliciter: uno modo quia non est natum esse in aliquo; & hoc modo forme immateriales separatae per se subsistentes sunt etiam per se ipsas individua: alio modo ex eo quod forma substantialis, vel accidentalis est quidem nata in aliquo esse, non tamen in pluribus, sicut hæc albedo, que est in hoc corpore. Quantum igitur ad primum, materia est individuationis principium omnibus formis inherentiibus: quia cum huiusmodi forme, quantum est de se, sint natae in aliquo esse sicut in subjecto, ex quo aliqua earum recipitur in materia que non est in alio, jam nec forma ipsa sic existens potest in alio esse. Quantum autem ad secundum, di-

videtur quod in hoc sacramento remanent accidentia sine subjecto, quod est contra rationes supra inductas. Sed contra est quod Gregorius dicit in homil. Pasch. (id hab. Lanfranc. in lib. de Corp. & sang. Dom. cap. xx. à princ.) quod species sacramentales sunt illarum rerum vocabula que ante fuerunt, scilicet panis, & vini: & ita cum non remaneat substantia panis, & vini, videtur quod huiusmodi species remaneant sine subjecto.

(a) Ita cum ms. editi fere omnes. A. desit non.

Ad primum ergo dicendum, quod ad corruptionem per se pertinet, quod auferat esse rei. Unde inquantum esse alicujus formæ est in materia, consequens est, quod per corruptionem separatur forma à materia. Si vero hujusmodi esse non esset in materia, simile tamen ei quod est in materia, posset per corruptionem auferri, etiam materia non existente; sicut accidit in hoc sacramento, ut ex dictis patet (in cor. art.)

Ad secundum dicendum, quod species sacramentales, licet sint formæ non in materia, habent tamen esse quod prius in materia habebant.

Ad tertium dicendum, quod corruptio illarum specierum non est miraculosa, sed naturalis; presupponit tamen miraculum, quod est factum in consecratione, scilicet quod illæ species sacramentales retineant esse sine subjecto, quod prius habebant in subjecto; sicut, et cæcus miraculose illuminatus naturaliter videt.

ARTICULUS V. 460

Utrum ex speciebus sacramentalibus aliquid possit generari.

Inf. art. 8. ad 2. & IV. dist. XII. quest. 1. art. 2. quest. 4. & IV. cont. cap. LXVI. & quodlib. IX. art. 5. ad 2. & I. Cor. XI. lect. 4. fin.

Ad quantum sic proceditur. Videtur quod ex speciebus sacramentalibus nihil possit generari. Quod enim generatur, ex aliqua materia generatur: ex nihilo enim nihil generatur, quamvis ex nihilo fiat aliquid per creationem. Sed speciebus sacramentalibus non subest aliqua materia, nisi corporis Christi, quod est incorruptibile. Ergo videtur quod ex speciebus sacramentalibus nihil possit generari.

2. Præterea. Ea quæ non sunt unius generis, non possunt ex se invicem fieri: non enim ex albedine fit linea. Sed accidens, & substantia differunt genere. Cum ergo species sacramentales sint accidentia, videtur quod ex eis non possit aliqua substantia generari.

3. Præterea. Si ex eis generetur aliqua substantia corporea, illa substantia non erit sine accidente. Si ergo ex speciebus sacramentalibus generetur aliqua substantia corporea, oportet quod ex accidente generetur substantia, & accidens, duo scilicet ex uno; quod est impossibile. Ergo impossibile est, quod ex speciebus sacramentalibus aliqua substantia corporea generetur.

Sed contra est quod ad sensum videri potest, ex speciebus sacramentalibus aliquid generari, vel cineres, si comburantur, vel vermes, si putrescant, vel pulveres, si contendantur.

Respondeo dicendum, quod cum corruptio unius sit generatio alterius, ut dicitur in I. de generatione (text. 17.) necesse est quod ex speciebus sacramentalibus aliquid generetur, cum corrumpuntur; ut dictum est (art. præc.) non enim sic corrumpuntur ut omnino dispareant, quasi in nihilum redigantur; sed manifeste aliquid sensibile eis succedit.

Quomodo autem ex eis aliquid generari possit, difficile est videre. Manifestum est enim quod ex corpore, & sanguine Christi, quæ ibi veraciter sunt, non generatur aliquid, cum sint incorruptibilia. Si autem substantia panis, aut vini remaneret in hoc sacramento, vel eorum materia, facile esset assignare, quod ex eis generatur illud sensibile, quod succedit, ut quidam posuerunt. Sed hoc est falsum, ut supra habitum est (quæst. LXXV. art. 2. & 6.)

Et ideo quidam dixerunt, quod ea quæ generantur, non sunt ex speciebus sacramentalibus, sed ex aere circumstante. Quod quidem multipliciter apparet esse impossibile. Primo, quia ex eo generatur aliquid, quod prius alteratum, & corruptum apparet: nulla autem alteratio, vel corruptio prius apparuit in aere circumstante: unde ex eo vermes, vel cineres non generantur. Secundo, quia natura aeris non est talis, quod ex eo per tales alterationes talia generentur. Tertio, quia potest contingere, in magna quantitate hostias consecratas comburi, vel putrefieri, nec esse possibile tantum de corpore terreno ex aere generari, nisi magna, & valde sensibili insipisitione aeris facta. Quarto, quia idem potest accidere corporibus solidis circumstantibus, puta ferro, aut lapidibus, quæ integra remanent post predictorum generationem. Unde hæc positio stare non potest, quia contrariatur ei quod ad sensum apparet.

Et ideo alii dixerunt, quod redit substantia panis, & vini in ipsa corruptione specierum, & sic ex substantia panis, & vini redeunte generantur cineres, aut vermes, aut aliquid hujusmodi. Sed hæc positio videtur esse impossibilis. Primo quidem, quia si substantia panis, & vini conversa est in corpus, & sanguinem Christi, ut supra habitum est (quæst. LXXV. art. 2. & 4.) non potest substantia panis, aut vini redire, nisi corpore, aut sanguine Christi iterum converso in substantiam panis, vel vini: quod est impossibile; sicut si aer sit conversus in ignem, non potest aer redire, nisi iterum ignis convertatur in aerem. Si vero substantia panis, aut vini sit annihilata, non potest iterum redire: quia, quod in nihilum decidit, non redit idem numero. Nisi forte dicatur redire prædicta substantia, quia Deus de novo creat aliam novam substantiam loco primæ. Secundo videtur

ARTICULUS VI. 461

Utrum species sacramentales possint nutrire.

IV. dist. XII. quest. 1. art. 2. quest. 5. & IV. cont. cap. LXVI. & I. Cor. XI. lect. 4. fin.

Ad sextum sic proceditur. Videtur quod species sacramentales non possint nutrire. Dicit enim Ambrosius in Lib. V. de sacramentis (cap. IV. in med.) *Non iste panis est qui vadit in corpus, sed panis vite æternæ, qui animam nostram substantiam fulcit.* Sed omne quod nutrit, vadit in corpus. Ergo panis iste non nutrit: & eadem ratio est de vino.

2. Præterea. Sicut dicitur II. de generatione (text. 50.) *ex eisdem nutrimur ex quibus sumus.* Species autem sacramentales sunt accidentia, ex quibus homo non constat: non enim accidens est pars substantiæ. Ergo videtur quod species sacramentales nutrire non possint.

3. Præterea. Philosophus II. de Anima (text. 47.) dicit, quod *alimentum nutrit prout est substantia quædam; auget autem, prout est aliquid quantum.* Sed species sacramentales non sunt substantia. Ergo non possunt nutrire.

Sed contra est, quod Apostolus I. Cor. XI. 21. loquens de hoc sacramento, dicit: *Alius quidem esurit, alius autem ebrius est: ubi dicit Glossa (ordin.) quod „notat illos qui post celebrationem sacri mysterii, & incarnationem panis, vel vini, si adesset, totum potest generari ex prædicta quantitate dimensivæ panis, vel vini, non quidem novo miraculo, sed ex vi miraculi prius facti.*

Ad primum ergo dicendum, quod quamvis non sic ibi materia, ex qua aliquid generetur; quantitas tamen dimensiva supplet vicem materiæ, ut dictum est (in cor. art.)

Ad secundum dicendum, quod illæ species sacramentales sunt quidem accidentia, habent tamen actum, & vim substantiæ, ut dictum est (ibid. & art. 1. huj. quæst. ad 4.)

Ad tertium dicendum, quod quantitas dimensivæ panis, & vini retinet naturam propriam, & accipit miraculose vim, & proprietatem substantiæ: & ideo potest transire in utrumque, id est in substantiam, & dimensionem.

Quod autem quidam dicunt, quod non vere nutriunt, quasi in corpus humanum convertantur, sed rescindunt, & confortant quædam sensum immutatione (sicut homo confortatur ex odore cibi, & inebriatur ex odore vini) ad sensum patet esse falsum: talis enim reflectio non diu sufficit homini, cuius corpus propter continuam depredationem refrastratione indiget; & tamen homo diu sustentari posset, si hostias, & vinum consecratum sumeret in magna quantitate.

videtur hoc esse impossibile, quia non est dare quando substantia panis redeat. Manifestum est enim ex supradictis (art. præc. & quæst. præc. art. 6. ad 3.) quod manentibus speciebus panis, & vini, manet corpus, & sanguis Christi, quæ non sunt simul cum substantia panis, & vini in hoc sacramento, secundum præhabita (quæst. LXXV. art. 2. & 6.) Unde substantia panis, & vini non potest redire, speciebus sacramentalibus manentibus; similiter etiam nec eis cessantibus, quia jam substantia panis, & vini esset sine propriis accidentibus: quod est impossibile.

Nisi forte dicatur, quod in ipso ultimo instanti corruptionis specierum redit non quidem substantia panis, & vini, quia illud idem instans est in quo primo habent esse substantiæ generatæ ex speciebus; sed materia panis, & vini: quæ magis de novo creata diceretur, quam rediens, proprie loquendo. Et secundum hoc posset sustineri prædicta positio. Verum, quia non rationabiliter videtur dici, quod miraculose aliquid accidat in hoc sacramento, nisi ex ipsa consecratione, ex qua non est quod materia creetur, vel redeat; melius videtur dicendum, quod in ipsa consecratione miraculose datur quantitas dimensivæ panis, & vini, quod sit primum subjectum subsequentium formarum. Hoc autem est proprium materiæ. Et ideo ex consequenti datur prædictæ quantitati dimensivæ omne illud, quod ad materiam pertinet. Et ideo quicquid posset generari ex materia panis, vel vini, si adesset, totum potest generari ex prædicta quantitate dimensivæ panis, vel vini, non quidem novo miraculo, sed ex vi miraculi prius facti.

Ad primum ergo dicendum, quod quamvis non sic ibi materia, ex qua aliquid generetur; quantitas tamen dimensiva supplet vicem materiæ, ut dictum est (in cor. art.)

Ad secundum dicendum, quod illæ species sacramentales sunt quidem accidentia, habent tamen actum, & vim substantiæ, ut dictum est (ibid. & art. 1. huj. quæst. ad 4.)

Ad tertium dicendum, quod quantitas dimensivæ panis, & vini retinet naturam propriam, & accipit miraculose vim, & proprietatem substantiæ: & ideo potest transire in utrumque, id est in substantiam, & dimensionem.

Similiter etiam non potest stare quod quidam dicunt, quod species sacramentales nutriunt propter formam substantialem panis, & vini, quæ remanet: tum, quia non remanet, ut supra dictum est (quæst. lxxv. art. 6.) tum, quia non est actus formæ nutrire, sed magis materia, quæ accipit formam nutriti, recedente forma nutrimenti: unde dicitur in II. de Anima (tex. 45.) quod nutrimentum in principio est dissimile, in fine autem simile.

Ad primum ergo dicendum, quod, facta consecratione, dupliciter potest dici panis in hoc sacramento esse: uno modo ipsæ species panis, quæ retinent nomen prioris substantiæ, ut Gregorius dicit in hom. paschali (loc. cit. art. 1. huj. quæst.) alio modo potest dici panis ipsum corpus Christi, quod est panis mysticus de celo descendens. Ambrosius ergo, cum dicit, quod *ipse panis non transit in corpus*, accipit panem secundo modo, quia scilicet corpus Christi non convertitur in corpus hominis, sed reficit mentem ejus; non autem loquitur de pane primo modo dicto.

Ad secundum dicendum, quod species sacramentales, etsi non sint ea ex quibus corpus hominis constat, tamen in ea convertuntur, sicut dictum est (in cor. art.)

Ad tertium dicendum, quod species sacramentales, quamvis non sint substantiæ, habent tamen virtutem substantiæ, sicut dictum est (ibid.)

ARTICULUS VII. 462

Utrum species sacramentales frangantur in hoc sacramento.

IV. dist. x. art. 1. ad 1. & dist. xii. quæst. 1. art. 3. quæst. 1. & 2. & IV. cont. cap. lxxvii. & op. 11. cap. viii. & I. Cor. xi. lec. 5.

Ad septimum sic proceditur. Videtur quod species sacramentales non frangantur in hoc sacramento. Dicit enim Philosophus IV. Meteor. (summa 111. cap. 11. ante. med.) quod corpora dicuntur frangibilia propter determinatam dispositionem pororum: quod non potest attribui sacramentalibus speciebus. Ergo sacramentales species non possunt frangi.

1. Præterea. Fractiōnem sequitur sonus. Sed species sacramentales non sunt sonabiles: dicit enim Philosophus II. de Anima (tex. 77.) quod *sonabile est corpus durum, habens superficiem lenem*. Ergo species sacramentales non franguntur.

3. Præterea. Eiusdem videtur esse mandu-

cari, frangi, & masticari. Sed verum corpus Christi est quod manducatur, secundum illud Joan. vi. 57. *Qui manducat meam carnem, & bibit meum sanguinem*. Ergo corpus Christi est quod frangitur, & masticatur: unde & in confessione Berengarii (que hab. cap. Ego Berengarius, de consecrat. dist. 11.) dicitur: *Consensio sanctæ Romanæ Ecclesie, & corde, & ore profiter, panem, & vinum, quæ in altari ponuntur, post consecrationem verum corpus, & sanguinem Christi esse, & in veritate manibus sacerdotum trahari, frangi, & fidelium dentibus atteri*. Non ergo fractio debet attribui sacramentalibus speciebus.

Sed contra est, quod fractio fit per divisionem quanti. Sed nullum quantum ibi dividitur, nisi species sacramentales: quia neque corpus Christi, quod est incorruptibile, neque substantia panis, quæ non manet. (a) Ergo species sacramentales franguntur.

Respondeo dicendum, quod apud antiquos circa hoc multiplex fuit opinio. Quidam enim dixerunt, quod non erat in hoc sacramento fractio secundum rei veritatem, sed solum secundum aspectum intentionum. Sed hoc non potest stare: quia in hoc sacramento veritatis, sensus non decipitur circa ea quorum iudicium ad ipsum pertinet: inter quæ est fractio, per quam ex uno fiunt multa: quæ quidem sunt sensibilia communia, ut patet in Lib. II. de Anima (tex. 64.)

Unde alii dixerunt, quod erat quidem ibi vera fractio sine subiecto existente. Sed hoc etiam sensui contradicit: apparet enim in hoc sacramento aliquid quantum prius unum existens, postea in multa partium, quod quidem oportet esse subiectum fractionis. Non autem potest dici, quod ipsum corpus Christi verum frangatur: primo quidem, quia est incorruptibile, & impassibile; secundo, quia est totum sub qualibet parte, ut supra habitum est (quæst. lxxvi. art. 3.) quod quidem est contra rationem ejus quod frangitur.

Unde relinquatur, quod fractio sit, sicut in subiecto, in quantitate dimensiva panis, sicut & alia accidentia: & sicut species sacramentales sunt sacramentum corporis Christi veri; ita fractio huiusmodi specierum est sacramentum dominicæ passionis, quæ fuit in corpore Christi veri.

Ad primum ergo dicendum, quod, sicut in speciebus sacramentalibus remanet rarum, & densum, ut supra dictum est (art. 2. huj. quæst. ad 3.) ita etiam remanet ibi porositas, & per consequens frangibilibitas.

Ad secundum dicendum, quod densitatem sequitur duritia: & ideo ex quo in speciebus sacra-

(a) Ita cum miss. Alcan. Tarrac. Camer. Paris. editi passim. Al. additur neque substantia vini.

sacramentalibus remanet densitas, consequens est quod remaneat ibi duritia, & per consequens sonabilitas.

Ad tertium dicendum, quod illud, quod manducatur in propria specie, ipsum, & frangitur, & masticatur in sua specie. Corpus autem Christi non manducatur in sua specie, sed in specie sacramentali. Unde, & super illud Joan. vi. *Caro non prodest quicquam*, dicit Augustinus (tract. xxvii. in Joan. inter princ. & med.) „Hoc est intelligendum secundum „illos, qui carnaliter intelligebant: carnem „quippe sic intellexerunt, quomodo in ca- „daver dilaniatur, aut in macello venditur.“ Et ideo ipsum corpus Christi non frangitur, nisi secundum speciem sacramentalem. Et hoc modo intelligenda est confessio Berengarii, ut fractio, & attritio dentium referatur ad speciem sacramentalem, sub qua vere est corpus Christi.

ARTICULUS VIII. 463

Utrum aliquis liquor possit vino consecrato commisceri.

IV. dist. xii. quæst. 1. art. 2. quæst. 6. & quæst. x. art. 3.

Ad octavum sic proceditur. Videtur quod vino consecrato non possit aliquis liquor misceri. Omne enim, quod permiscetur alicui, recipit qualitatem ipsius. Sed nullus liquor potest recipere qualitatem sacramentalium specierum: quia accidentia illa sunt sine subiecto, ut dictum est (art. 1. huj. quæst.) Ergo videtur quod nullus liquor possit permisceri speciebus sacramentalibus vini.

2. Præterea. Si aliquis liquor permiscetur illis speciebus, oportet quod ex his fiat aliquid unum. Sed non potest fieri aliquid unum neque ex liquore, qui est substantia, & speciebus sacramentalibus, quæ sunt accidentia, neque ex liquore, & sanguine Christi, qui ratione suæ incorruptibilitatis neque additionem recipit, neque diminutionem. Ergo nullus liquor potest admisceri vino consecrato.

3. Præterea. Si aliquis liquor admiscetur vino consecrato, videtur quod etiam ipsum efficiatur consecratum; sicut aqua quæ admiscetur aquæ benedictæ, efficitur benedicta. Sed vinum consecratum est vere sanguis Christi. Ergo etiam liquor permixtus esset sanguis Christi: & ita aliquid fieret sanguis Christi aliter quam per consecrationem: quod est inconveniens. Non ergo vino consecrato potest aliquis liquor permisceri.

4. Præterea. Si duorum unum totaliter corumpatur, non erit mixtio, ut dicitur in I. de generatione (tex. 82. & seq.) Sed ad permix-

tionem cuiuscumque liquoris videtur corrupti totalis species sacramentalis vini, ita quod sub ea desinat esse sanguis Christi: tum, quia magnum, & parvum sunt differentie quantitatis, & diversificant ipsum, sicut album, & nigrum colorem: tum etiam, quia liquor permixtus, cum non habeat obtaculum, videtur undique diffundi per totum; & ita desinit ibi esse sanguis Christi, qui non est ibi simul cum alia substantia. Non ergo aliquis liquor potest permisceri vino consecrato.

Sed contra est, quod ad sensum patet alium liquorem vino permisceri post consecrationem, sicut, & ante.

Respondeo dicendum, quod istius questionis veritas manifesta est ex præmissis. Dicitur enim supra (art. 1. huj. quæst. ad 4. & art. 5. ad 2.) quod species in hoc sacramento remanentes, sicut adipiscuntur virtute consecrationis modum essendi substantiæ, ita etiam consequuntur modum agendi, & patiendi; ut scilicet agere, & pati possint quicquam agere, vel patere substantiæ, si ibi presens existeret. Manifestum est autem, quod si esset ibi substantia vini, liquor aliquis posset ei permisceri.

Hujus tamen permixtionis diversus esset effectus, & secundum formam liquoris, & secundum quantitatem. Si enim permisceretur aliquis liquor in tanta quantitate, quod posset diffundi per totum vinum, totum fieret permixtum: quod autem est commixtum ex duobus, neutrum miscibilem est, sed utrumque transit in quoddam tertium ex his compositum: unde sequeretur, quod vinum prius existens non remaneret. Sed, si liquor permixtus esset alterius speciei, puta si permisceretur aqua, solveretur species vini, & esset liquor alterius speciei. Si autem esset eiusdem speciei liquor adjunctus, puta si vinum permisceretur vino, remaneret quidem eadem species, sed non remaneret idem numero vinum, quod declarat diversitas accidentium: puta si unum vinum esset album, & aliud rubrum. Si vero liquor adjunctus esset tam parvæ quantitatis, quod non posset perfundi per totum, non fieret totum vinum permixtum, sed aliqua pars ejus: quæ quidem non remaneret eadem numero propter permixtionem extraneæ materiæ, remaneret tamen eadem specie, non solum si parvus liquor permixtus esset eiusdem speciei, sed etiam, si esset alterius speciei: quia gutta aquæ multo vino permixta transit in speciem vini, ut dicitur in I. de generatione (tex. 34. 39. & 88.)

Manifestum est autem ex prædictis (art. 4. huj. quæst. & quæst. lxxvi. art. 6. ad 3.) quod corpus, & sanguis Christi remanent in hoc sacramento, quamdiu ille species manent eadem numero: consecratum enim hic panis, & hoc

vinum. Unde, si fiat tanta permixtio liquoris cuiuscunque quod pertingat ad totum vinum consecratum, & fiat permixtum, erit aliud numero, & non remanebit sibi sanguis Christi; si vero fiat tam parva alienius liquoris adjunctio, quod non possit dividere per totum, sed usque ad aliquam partem specierum, desinet esse sanguis Christi sub illa parte vini consecrati, remanebit tamen sub alia.

Ad primum ergo dicendum, quod Innocentius III. dicit in quadam Decretali (quæ hab. cap. *Cum Martij*, de celebrat. Missar.) quod *issa accidentia vinum appositum videntur afficere: quia, si aqua fuerit apposta, vini saporem assumit. Contingit igitur accidentia mutare subiectum, sicut, & subiectum contingit accidentia permutare: editis quippe natura miraculo, & virtus supra consuetudinem operatur.* Hoc tamen non est sic intelligendum, quasi idem numero accidens, quod prius fuit in vino ante consecrationem, postmodum fiat in vino appposito; sed talis permutatio fit per actionem: nam accidentia vini remanentia retinent actionem substantiæ, secundum prædicta (in corp. art.) & ita immutatio afficiunt liquorem appositum.

Ad secundum dicendum, quod liquor appositus vino consecrato nullo modo misceretur substantiæ sanguinis Christi; miscetur tamen speciebus sacramentalibus; ita tamen, quod permixtione facta, corrumpuntur prædictæ species vel in toto, vel in parte, secundum modum quo supra dictum est (art. 5. huj. quæst.) quod ex speciebus illis potest aliquid generari: & si quidem corrumpantur in toto, nulla jam remanet quæstio, quia jam totum erit uniforme; si autem corrumpantur in parte, erit quidem una dimensio secundum quantitatem, non tamen una secundum modum essendi, quia una pars ejus erit sine subiecto, alia erit in subiecto; sicut, si aliquid corpus constituatur ex duobus metallis, erit unum corpus secundum rationem quantitatis, non tamen unum secundum speciem materiæ.

Ad tertium dicendum, quod, sicut Innocentius III. dicit in Decretali prædicta, *si post consecrationem calicis aliud vinum mittatur in calicem, illud quidem non transit in sanguinem, neque sanguini commiscetur, sed accidentibus prioris vini commixtum, corpori quod sub eis latet undique circumfunditur, non madidans circumfusum.* Quod quidem intelligendum est, quando non fit tanta permixtio liquoris extranei, quod sanguinis Christi desinat esse sub toto: tunc enim dicitur undique circumfundi, non quia tangat sanguinem Christi secundum ejus proprias dimensiones, sed secundum dimensiones sacramentales, sub quibus continetur. Nec est simile de aqua benedicta: quia illa benedictio

(A) Al. & non solum dimensionibus.

nullam immutationem facit circa substantiam aquæ, sicut facit consecratio vini.

Ad quartum dicendum, quod quidam posuerunt, quod quantumcumque parva fiat extranei liquoris permixtio, substantia sanguinis Christi definit esse sub toto, & hoc ratione inducta; quæ tamen non cogit: quia magnum, & parvum diversificant quantitatem dimensionum, non quantum ad ejus essentiam, sed quantum ad determinationem mensuræ. Similiter etiam liquor appositus adeo potest esse parvus, quod sua parvitate impeditur ne diffundatur per totum, (a) & non solis dimensionibus; quæ licet sint sine subiecto, tamen obstant alteri liquori, sicut, & substantia, si ibi adesset, secundum ea quæ præmissa sunt.

QUÆSTIO LXXVIII.

De forma sacramenti Eucharistiæ,

in sex articulos divisa.

DEinde considerandum est de forma hujus sacramenti: & circa hoc quaruntur sex.

Primo, quæ sit forma hujus sacramenti.

Secundo, utrum sit conveniens forma consecrationis panis.

Tertio, utrum sit conveniens forma consecrationis sanguinis.

Quarto, de virtute utriusque formæ.

Quinto, de veritate locutionis.

Sexto, de comparatione unius formæ ad aliam.

ARTICULUS I. 464

Utrum hæc sit forma hujus sacramenti: Hoc est corpus meum, & Hic est calix sanguinis mei.

IV. dist. VIII. quæst. 11. art. 2. & 3.

AD primum sic proceditur. Videtur quod hæc non sit forma hujus sacramenti: *Hoc est corpus meum, & Hic est calix sanguinis mei.* Illa enim verba videntur pertinere ad formam hujus sacramenti, quibus Christus corpus suum, & sanguinem consecravit. Sed Christus ante benedixit panem acceptum, & postea dixit: *Accipite, & comedite: hoc est corpus meum, ut habetur Matth. xxvi. 26. & similiter fecit de calice.* Ergo prædicta verba non sunt forma hujus sacramenti.

2. Præterea. Eusebius Emisenus dicit (hom. v. de Pascha, quæ incipit, *Magnitudo calicis* à princ.) quod *invisibilis sacerdos visibilis creaturas in suum corpus convertit, dicens: Accipite, & comedite: hoc est corpus meum.* Ergo

totum hoc videtur pertinere ad formam hujus sacramenti: & eadem ratio est de verbis pertinentibus ad sanguinem.

3. Præterea. In forma baptismi exprimitur persona ministris, & actus ejus, cum dicitur: *Ego te baptizo.* Sed in præmissis verbis nulla fit mentio de persona ministris, nec de actu ejus. Ergo non est conveniens forma sacramenti.

4. Præterea. Forma sacramenti sufficit ad perfectionem sacramenti: unde sacramentum baptismi quandoque perfici potest solis verbis formæ prolatis, omnibus aliis prætermis. Si ergo prædicta verba sunt forma hujus sacramenti, videtur quod aliquando possit hoc sacramentum perfici his solis verbis prolatis, & omnibus aliis prætermis, quæ in Missa dicuntur; quod tamen videtur esse falsum: quia ubi verba alia præmitterentur, prædicta verba acciperentur ex persona sacerdotis proferentis, in cuius corpus, & sanguinem panis, & vinum non convertuntur. Non ergo prædicta verba sunt formæ hujus sacramenti.

Sed contra est quod Ambrosius dicit in Lib. IV. de sacramentis (cap. xv. à princ.) *Consecratio fit verbis, & sermone Domini Jesu: nam per reliqua omnia quæ dicuntur, laus Deo deferretur, oratio præmittitur pro populo, pro Regibus, pro cæteris; ubi autem venit ut consecratur venerabile sacramentum, jam non suis sermonibus sacerdos utitur, sed utitur sermone Christi. Ergo sermo Christi hoc consecrat sacramentum.*

Respondeo dicendum, quod hoc sacramentum ab aliis sacramentis differt in duobus. Primo quidem quantum ad hoc, quod hoc sacramentum perficitur in consecratione materiæ, alia vero sacramenta perficiuntur in usu materiæ consecratæ. Secundo, quia in aliis sacramentis consecratio materiæ consistit solum in quadam benedictione, ex qua materia consecrata accipit instrumentaliter quamdam spirituales virtutes, quæ per ministrum, qui est instrumentum animatum, potest ad instrumenta inanimata procedere; sed in hoc sacramento consecratio materiæ consistit in quadam miraculosa conversione substantiæ, quæ à solo Deo perfici potest: unde minister in hoc sacramento perficiendo non habet alium actum nisi prolationem verborum.

Et quia forma debet esse conveniens rei, ideo forma hujus sacramenti differt à formis aliorum sacramentorum in duobus. Primo quidem, quia formæ aliorum sacramentorum important usum materiæ, puta baptismationem, vel consignationem, sed forma hujus sacramenti importat solum consecrationem materiæ, quæ in transubstantiatione consistit: puta cum dicitur: *Hoc est corpus meum, vel Hic est calix sanguinis mei.* Secundo, quia formæ aliorum

sacramentorum proferuntur ex persona ministris sive per modum exercentis actum, sicut cum dicitur: *Ego te baptizo, vel Ego te confitemi, &c.* sive per modum imperantis, sicut cum in sacramento ordinis dicitur: *Accipe potestatem, &c.* sive per modum deprecantis, sicut cum in sacramento extremæ unctionis dicitur: *Per istam unctionem, & nostram intercessionem, &c.* Sed forma sacramenti proferitur quasi ex persona ipsius Christi loquentis; ut detur intelligi, quod minister in perfectione hujus sacramenti nihil agit, nisi quod proferit verba Christi.

Ad primum ergo dicendum, quod circa hoc est multiplex opinio. Quidam enim dixerunt, quod Christus, qui habebat potestatem excellentiæ in sacramentis, absque omni forma verborum hoc sacramentum perfecit, & postea verba protulit; sub quibus aliis postmodum consecrarent. Quod videtur sonare verba Innocentii III. dicentis (Lib. IV. de myster. Missæ cap. vi. in fin.) *Sane dici potest, Christus virtute divina consecrat, & postea formam expressit, sub qua postea benedicerent.*

Sed contra hoc expresse sunt verba Evangelii, in quibus dicitur, quod Christus benedixit: quæ quidem benedictio aliquibus verbis facta est. Unde prædicta verba Innocentii sunt opinative magis dicta quam determinative.

Quidam autem dixerunt, quod benedictio illa facta est quibusdam aliis verbis nobis ignotis.

Sed nec hoc stare potest: quia benedictio consecrationis nunc perficitur per recitationem eorum quæ tunc acta sunt: unde, si tunc per hæc verba non est facta consecratio, nec modo fieret.

Et ideo alii dixerunt, quod illa benedictio eisdem etiam verbis facta est quibus modo fit; sed Christus ea bis protulit, primo quidem secrete ad consecrandum, secundo manifeste ad instruendum.

Sed nec hoc stare potest: quia sacerdos consecrat, proferens hæc verba; non ut à Christo in occulta benedictione dicta, sed ut publice prolata. Unde cum non habeat vim hujusmodi verba, nisi ex Christi prolatione, videtur quod etiam Christus manifeste ea proferens consecraverit.

Et ideo alii dixerunt, quod Evangelicæ non semper eundem ordinem in recitando servaverunt, quo res sunt gestæ, ut patet per Augustinum in Lib. II. de consensu Evang. (cap. xxx. xxxi. & xl. v.) Unde intelligendum est, quod ordinem rei gestæ sic exprimi posse: *Accipiens panem benedixit, dicens: Hoc est corpus meum: & deinde fregit, & dedit discipulis sui.*

Sed idem sensus haberi potest etiam verbis Evangelii non mutatis. Nam hoc participium dicens concomitantiam quandam importat verborum